

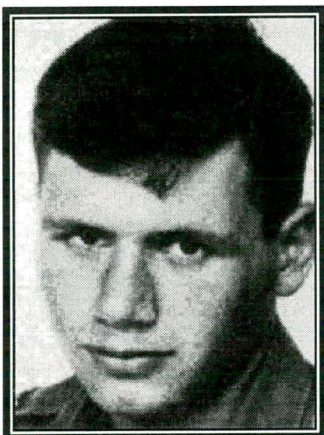

ארגון יד לבנים
סניף ירושלים

עיריית
ירושלים

סמל עודד קורצ'ין ז"ל

בן מרים ויהודה
נולד בירושלים
בתאריך א' בניסן תש"ז, 23/3/1947
התגורר בירושלים
התגייס ביולי 1965
שרת בחטיבת הנח"ל
נפל במלחמת ששת הימים, בסיני
בתאריך כ"ו באייר תשכ"ז, 5/6/1967
נקבר בהר הרצל

אזור: ב חלקה: 11 שורה: 18 קבר: 6
הותיר אחריו אם ואח

בן 20 בנפלו

קורות חיים

בן יהודה ומרים. נולד ביום א' בניסן תש"ז (22.3.1947) בירושלים. אביו היה כימאי בעל-שם ואיש "הגנה" וותיק ואמו - רוקחת. בהיוולד עודד היה האב חולה מאד אלא שבואו של הילד לעולם מילא את ימיו הקצרים רוח של עידוד והבית היה מלא אור ושמחה. אך בגיל שמונה נתייתם עודד מאביו ואף כי היה רך בשנים נירתם לעזרת אמו, שעול הפרנסה וחינוך-הבנים נפל עליה; הוא סייע בניהול משק-הבית, בעריכת קניות וכו'. בהגיעו לגיל-חינוך למד בבית-החינוך על-שם ארלוזורוב בירושלים. ברוך כשרונות היה. ספג בקלות ובסקרנות מקצועות הומניים ומדעיים מדוייקים. את זולתו אהב; עם עצמו היה מחמיר אך לא כן עם חברו שיגלה להם את טוב-לבו. הוא לא ידע רגש-קנאה; לא שמר איבה ולא שאף להתבלט. כן לא ידע חנופה והתפרסות. עודד אהב להתווכח ולא חשש להשמיע את השקפותיו בכל פורום שהוא; הוא הקשיב קשב רב לדעותיהם של מתנגדיו האידיאולגיים אך מימיו לא העליב את מישהו מהם ובכלל היה זהיר בכבוד כל אדם. עודד חבק עולם ומלואו באהבתו ובכל זאת נשאר תמיד קרוב למשפחתו. את אמו אהב בכל נפשו, פינק אותה והיה מגיש לה שי בימי חגי-המשפחה, וגם בהיותו בצבא היה עושה

ארגון יד לבנים
סניף ירושלים

עיריית
ירושלים

מאמצים להגיע הביתה ולו רק לשעות מספר. גם לאחיו עמוס היה קשור בכל נימי נשמתו, נהג לספר על הישגיו האישיים והתגאה בו ובלמודיו ברפואה. עם בואו לביקורים הביתה היה משוחח עם סבא וסבתא למרות הקשיים הלשוניים והיה מבדר את בני-דודיו הקטנים. החל מכיתה ז' למד בבית-הספר התיכון שליד האוניברסיטה העברית בירושלים. גם כאן עשה חיל בלימודיו. הוא הרבה לקרוא ספרות בכל השטחים ופרש כנפיים על פני מקצועות שלא נכללו בתכנית הלימודים. הוא הראה התעניינות רצינית, למשל, בשאלות פילוסופיה ופוליטיקה. היה אחד מעמודי-התווך בתנועת "הצופים", אירגן ערבי-ויכוח, הרצאות, והצגות. מרוב עיסוקיו (קריאת ספרים, פעילות בקרב תנועת "הנוער לנוער", עבודה בתוך "הצופים" וכו') התלונן מחנכו שהוא זונח במקצת את הלימודים אבל אמו ענתה לו שאין בידה להכתיב לעודד את דרך-חיו מפני האמון שנתנה בו. עודד היה קנאי לשפה העברית והקפיד על שימוש בנכון בה. לעתים קרובות היה כותב לאקדמיה ללשון העברית ומציע הצעות של שימוש במילים עבריות במקום לועזיות. כן לא נרתע מתקן שגיאות לשוניות בפי בני-שיחו. את עיר-מולדתו ירושלים אהב אהבה עזה. הוא הכיר את סמטאותיה, את טיפוסיה השונים ולא אחת היה חש בגעגועים של ממש לעיר. ביולי 1965 גויס לצה"ל, ביקש לשרת בנח"ל וצורף לגרעין "גולן" בתל-קציר. שלוש פעמים התייצב בפני הועדה הרפואית של צה"ל כדי שזו תשנה את דעתה על כושרו הקרבי. ימים מספר לפני פרוץ מלחמת ששת הימים כתב הביתה: "איזה מזל שהצלחתי לשפר את כושרי! אחרת הייתי בעורף..." תקופת-השירות היתה מלאה תוכן לגביו. אוהב שלום היה מטבעו והאמין כי אפשר ואפשר לחיות בשלום עם שכנינו. בן השאר הפך לצלם חובב ובתחביב זה הנציח שורה של אירועים ותפקידים, כגון: בימי הטירונות, ההכשרה, הביקורים במשק שלו בתל-קציר, בקורס מ"כ, בקורס-צליפה ובקורס-קשר - ואף טיולים רבים בארץ כולה בשעות חופשותיו הקצרות יחד עם חברתו. יותר מכל נטה לצלם את הנוף ופעמים אין ספור הנציח את נוף הנגב הדרומי ואת הוד-הקדומים שבו. חודשים אחדים לפני שעמד להשתחרר החליט להמשיך בלימודים ובחר בכימיה פיסיקלית. אמו רשמה אותו באוניברסיטה בתל-אביב כי עודד נמצא אז בעמדות מול האויב כשלושה שבועות והימים ימי-הכוננות- והמתח של מלחמת ששת הימים. הוא נמצא בשירות-חובה ואף-על-פי-כן היה מנהל חליפת-מכתבים ערה לא רק עם משפחתו, ידידתו וחבריו כי אם גם עם חנות-הספרים "אחיעבר" שאליה כתב: "הייתי ואינני רואה קץ לעניין הזה ואני חושש שאחמיץ את 'שבוע הספר' אני מבקש לשמור בשבילי את הספרים הבאים" - והוא מפרט ספרים שונים, כגון כתבי אריסטופנס, 'משה' למרטין בובר וכו'. עובדה זו מוכיחה עד כמה היה העלם צמא-דעת.

ארגון יד לבנים
סניף ירושלים

עיריית
ירושלים

לקרב הלך עם הגל הראשון והמפקד סיפר כי אף בשורה הראשונה למרות שלא חייב היה לצאת עם הראשונים, כי התפקיד שהוטל על פלוגתו היה תפקידו של "הגל השני". חייל חרוץ היה, שביצע את תפקידו במסירות ובנאמנות - וביום הראשון לקרבות-המלחמה, הוא כ"ו באייר תשכ"ז (5.6.1967), נפל בקרב שנערך באום-כתף שבסיני כשהוא משמש קשר ביחידתו. הובא לקבורה בבית-הקברות הצבאי לשעת-חירום בירושלים. על אף גילו הצעיר הטבעי עודד את חותמו באידיוולוגיה שלו על קבוצה של חברים אשר הוציאו חוברת לזכרו המכילה את עזבונו הספרותי. שבט מודיעין של תנועת "הצופים" הוציא לאור חוברת לזכר חבריה שנפלו במערכה - והוא ביניהם. בחבורת "החטיבה במלחמת ששת הימים" הונצח שמו. בחוברת "יד לנופלים" שהוציאה פלוגתו הונצח שמו. גרעין "גולן" שבתל-קציר וחבריו הוציאו לאור חוברת הנקראת על שמו. גם ב"נחל-נגב במערכה" הונצח שמו. בספר "בדרכם", שבהוצאת איחוד הקבוצות והקיבוצים לזכר חברי האיחוד שנפלו במערכה, מוקדשים עמודים מספר לתולדותיו ולמקצת מעזבונו. גם בילקוט העזבונות של הבנים שנפלו במערכות-ישראל - "גוילי אש", כרך ד' - הובא מעזבונו.

סמל קורצ'ין עודד "עודי" ז"ל

בן מרים ויהודה
נולד בירושלים
א' בניסן תש"ז, 23/3/1947
תאריך גיוס: יולי 1965
התגורר בירושלים
נפל בקרב
כ"ו באייר תשכ"ז, 5/6/1967
במלחמת ששת הימים
שרת בנח"ל
יחידה: גד' 906
מקום נפילה: אום כתף
אזור: סיני ותעלת סואץ
נקבר בירושלים - הר הרצל
בן 20 בנפלו
הותיר אחריו אם ואח

נתוני נח"ל:
תנועת גרעין: צופים
גרעין: גולן
מחזור: 1965
קיבוץ: תל קציר
האחזות: מי עמי

קורות חיים

בן יהודה ומרים. נולד ביום א' בניסן תש"ז (22.3.1947) בירושלים. אביו היה כימאי בעל שם ואיש "הגנה" ותיק, ואמו - רוקחת. בהיולד עודד היה האב חולה מאוד, אלא שבואו של הילד לעולם מילא את ימיו הקצרים רוח של עידוד והבית היה מלא אור ושמחה. בגיל שמונה נתייתם עודד מאביו, ואף כי היה רך בשנים נרתם לעזרת אמו, שעול הפרנסה וחינוך הבנים נפל עליה. הוא סייע בניהול משק-הבית, בעריכת קניות וכו'. בהגיעו לגיל חינוך למד בבית החינוך על-שם ארלוזורוב בירושלים. ברוך כשרונות היה. ספג בקלות ובסקרנות מקצועות הומניים ומדעים מדוייקים. את זולתו אהב; עם עצמו היה מחמיר, אך לא כן עם חבריו שגילה להם את טוב-לבו. הוא לא ידע רגש קנאה, לא שמר איבה ולא שאף להתבלט. כן לא ידע חנופה והתרפסות. עודד אהב להתווכח בנושאים שעל סדר היום הציבורי ולא חשש להשמיע את השקפותיו בכל פורום שהוא. הוא הקשיב קשב רב

לדעותיהם של מתנגדיו האידיאולוגיים, אך מימיו לא העליב מישהו מהם, ובכלל היה זהיר בכבוד כל אדם. עודד חבק עולם ומלאו באהבתו, ובכל זאת נשאר תמיד קרוב למשפחתו. את אמו אהב בכל נפשו, פינק אותה, והיה מגיש לה שי בימי חגי המשפחה. גם בהיותו בצבא היה עושה מאמצים להגיע הביתה ולו רק לשעות מספר. לאחיו עמוס היה קשור בכל נימי נשמתו, נהג לספר על הישגיו האישיים, והתגאה בו ובלמודיו בפקולטה לרפואה. עם בואו לביקורים הביתה היה משוחח עם סבא וסבתא, למרות הקשיים הלשוניים, והיה מבדר את בני-דודיו הקטנים. החל מכיתה ז' למד בבית הספר התיכון שליד האוניברסיטה העברית בירושלים. גם כאן עשה חיל בלימודיו. הוא הרבה לקרוא ספרות בכל השטחים, ופרש כנפיים על פני מקצועות שלא נכללו בתכנית הלימודים. הוא הראה התעניינות רצינית, למשל, בשאלות פילוסופיה ופוליטיקה. היה אחד מעמודי-התווך בתנועת "הצופים", אירגון ערבי-ויכוח, הרצאות והצגות. מרוב עיסוקיו (קריאת ספרים, פעילות בקרב תנועת "הנוער לנוער", עבודה בתוך "הצופים" וכו') התלונן מחנכו שהוא זונח במקצת את הלימודים, אבל אמו ענתה לו שאין בידה להכתיב לעודד את דרך-חיו מפני האמון שנתנה בו. עודד היה קנאי לשפה העברית, והקפיד על השימוש הנכון בה. לעתים קרובות היה כותב לאקדמיה ללשון העברית, ומציע הצעות של שימוש במילים עבריות במקום לועזיות. כן לא נרתע מלתקן שגיאות לשוניות בפי בני-שיחו. את עיר מולדתו ירושלים אהב אהבה עזה. הוא הכיר את סמטאותיה, את טיפוסי השונים ולא אחת חש געגועים של ממש לעיר.

ביולי 1965 גויס לצה"ל. ביקש לשרת בנח"ל וצורף לגרעין "גולן" בתל-קציר. שלוש פעמים התייצב בפני הועדה הרפואית של צה"ל כדי שזו תשנה את דעתה על כושרו הקרבי. ימים מספר לפני פרוץ מלחמת ששת הימים כתב הביתה: "איזה מזל שהצלחתי לשפר את כושרי! אחרת הייתי בעורף..." תקופת השירות היתה מלאה תוכן לגביו. אוהב שלום היה מטבעו והאמין כי אפשר לחיות בשלום עם שכנינו. בין השאר הפך לצלם חובב, ובתחביב זה הנציח שורה של אירועים ותפקידים, כגון: ימי הטירונות, ההכשרה, הביקורים במשק שלו בתל-קציר, קורס מ"כ, קורס-צליפה, וקורס-קשר, ואף טיולים רבים בארץ כולה בשעות חופשותיו הקצרות יחד עם חברתו. יותר מכל ניסה לצלם את הנוף, ופעמים אין ספור הנציח את נוף הגלב הדרומי ואת הוד-הקדומים שבו. חודשים אחדים לפני שעמד להשתחרר החליט להמשיך בלימודים ובחר בכימיה פיסיקלית, ואמו רשמה אותו לאוניברסיטה. עודד נמצא אז בעמדות מול האויב כשלושה שבועות, והימים ימי הכוננות, והמתח של מלמת ששת הימים. הוא נמצא בשירות חובה ואף-על-פי-כן היה מנהל חליפת מכתבים ענפה לא רק עם משפחתו, ידידתו וחבריו, כי אם גם עם חנות הספרים "אחיעזר" שאליה כתב: "היות ואינני רואה קץ לעניין הזה ואני חושש שאחמיץ את 'שבוע הספר' אני מבקש לשמור בשבילי את הספרים הבאים" והוא מפרט ספרים שונים, כגון כתבי אריסטופנס, 'משה' למרטין בובר וכו'. עובדה זו מוכיחה עד כמה היה העלם צמא דעת.

לקרב הלך עם הגל הראשון, והמפקד סיפר כי אף בשורה הראשונה, למרות שלא חייב היה לצאת עם הראשונים, כי התפקיד שהוטל על פלוגתו היה תפקידו של "הגל השני". חייל חרוץ היה, שביצע את תפקישו במסירות ובנאמנות, וביום הראשון לקרבות המלחמה, הוא כ"ו באייר תשכ"ז (5.6.1967) נפל בקרב שנערך באום-כתף שבסיני, כשהוא משמש קשר ביחידתו. הובא לקברות בבית-הקברות הצבאי לשעת חירום. על אף גילו הצעיר הטביע עודד את חותמו באידיאולוגיה שלו על קבוצה של חברים אשר הוציאו חוברת לזכרו המכילה את עזבונו הספרותי. שבט מודיעין של "תנועת הצופים" הוציא לאור חוברת לזכר החברים שנפלו במערכה והוא ביניהם. בחוברת "החטיבה במלחמת ששת הימים" הונצח שמו. בחוברת "יד לנופלים" שהוציאה פלוגתו הונצח שמו. גרעין "גולן" שבתל קציר וחבריו הוציאו לאור חוברת הנקראת על שמו. גם ב"נח"ל-נגב במערכה" הונצח שמו.

בספר "בדרכם", שבהוצאת איחוד הקבוצות והקיבוצים לזכר חברי האיחוד שנפלו במערכה, מוקדשים עמודים מספר לתולדותיו ולמקצת מעזבונו. גם בילקוט העזבונו של הבנים שנפלו במערכות-ישראל - "גוילי-אש", כרך ד' הובא מעזבונו.
כמה שעות לפני צאתו למלחמה כתב עודי לאחיו עמוס:
"מכתבון קצר שמיועד להמסר לך אחרון ממני.
תודה שכוונת את חיי ושהדרכת אותי לדרך מחשבה נכונה.
אני מקווה שלא ביישתי אותך. אפילו כרגע כשהטנקים יורים לצדי, המטוסים מעלי ואני תיכף אתחיל להרוג בעצמי, אני משוכנע שהמלחמה אינה הפתרון.
המשך בדרכך - כי היא הנכונה ושמור על אמא.
אוהב,
אחיק עודי"

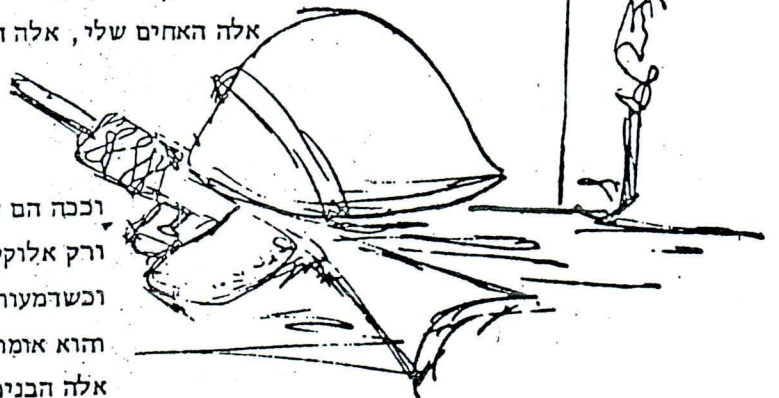

יזכור

הם באים מן ההרים, מן השפלה, מן המדבר
הם באים - שמות, פנים עינים - ומתיצבים אל המסדר
הם באים כצעד גברי, חזקים ושזופים
הם יוצאים מתוך המטוסים המרוסקים ומן הטנקים השרופים
הם קמים מאחורי הסלעים, מעבר לדיונות ומתוך תעלות הקשר
גיבורים באריות, עזים כנמרים וקלים כנשר
והם עוברים אחד אחד בין שתי שורות של מלאכים
המאכילים אותם סוכריות ועונדים על צוארם פרחים
ואני מביט בהם והם כולם שמחים
אלה האחים שלי, אלה האחים

הם פוגשים זה את זה, עינים שחורות וכחולות חומות
הם מזכירים זה לזה שמות וכלי-נשק ומקומות
ומזגים זה לזה טפלי קפה וזה
ומתפרצים פתאום יחד בקריאות: כיפאק היי!
הם פוגשים בקהל הרב רעים וידידים
המפקדים טופחים על שכמ הטוראים וטוראים לחצים יד למפקדים
והט פורצים בשירה ומחאים כפיים
ומקשיבים להם בהתפעלות כל יושבי השמים
הפגישה נמשכת יום ולילה יום ולילה
כי חבורה שכזאת לא היתה עוד למעלה
ואז פתאום שומעים כי הם קולות מוכרים ובוכים
והם מביטים הביתה אל אבא ואמא, אל הנשים, הילדים האחים
ופניהם דוממות והם עומדים נבוכים
ואז משהו מהך לחש: סליחה, אבל היינו מוכרחים
נצחנו בקרבות וכעת אנו נחים
אלה האחים שלי, אלה האחים

וככה הם עומדים והאור על פניהם
ורק אלוקים לבדו עובר ביניהם
וכשדמעות בעיניו הוא מנשק את פצעיהם
הוא אומר בקול רוטט למלאכים הלבנים:
אלה הבנים שלי, אלה הבנים!

פתח - דבר

חוברת-זכרון זו יוצאת לרגל יום השנה לנפילתם של יובל ביהם,
יונתן יחיל ועודד קורצ'ין הי"ד.

מטרתה של חוברת צנועה זו היא לסייע לכולנו למלא את חובת-
הנצחתם של הנופלים במערכה להגנת ישראל.

נסינו להאיר את דמויותיהם של יובל, יונתן ועודד ע"י הבאת
תולדות חייהם, קטע שכתבו הם, ושכתבו אודותם.

לרגל יום השנה לנפילתם במלחמת ששת הימים אנו חונכים פינת-
זכרון לזכרם. שלושה גדודים בשבט, שהם היו חניכיו, או מדריכיו,
יקראו מהיום ואילך על שמם. מדי שנה נעניק את "גביע השלושה"
לגדוד המצטיין בפעילות הצופית.

הננו תקווה שיהא בכל אלה ובמיוחד בחוברת-הזכרון כדי להנציח
את שמותיהם של אלה שאינם - בלבנו.

יהי זכרם ברוך!

"מכל המילים שיצאו מגדרן
בימים של גאון ויגון ותקווה
שתי מלים יש פשוטות, איומות מכולן
שתי מילים נוראות: הוא היה..."

(מתוך "הוא היה" מאת י. מוהר).

נולד בירושלים 22.3.47

נהרג במחממי אום-אל כחף 5.6.67

עודד נולד להוריו ד"ר יהודה קורצ'ין ומרים לבית זוננשטיין. נחיתס מאביו בגיל 8. הוא למד בביה"ס תעממי ע"ש ארלוזורוב עד כהה ו'. לאחר מכן (עבר לחיכוך בית-הכרס) כיום החיכוך שליך האוניברסיטה) שם למיד עד סימו שמיניה. הוא הצטיין בעיקר בשיעורי מתמטיקה ותנ"ך. עודד בלט מאד בפעילות חברתית של ביה"ס בוועדות שונות. נוסף לזה היה עודד חבר ה"ועד לאחווה ישראלית-ערבית". במסגרת פעילותו, ניסה תמיד להגשים אח רעיונותיו בקשר לערביי הארץ והמדינות השכנות. הוא קרא לביטול מוחלט של המימשל הצבאי ולהחזרת האדמות המופקעות של כרמיאל לערביי דיר-אל-עסד, ולהענקת שוויון זכויות לערביי-הארץ. רצונו היה להגיע לשלום אמח עם הערביים ובדעותיו התקרב לרעיונות של מוסיין בובר ז"ל. בהגיעו לגיל גיוס התגייס לנח"ל עם גרעין גולן. לאחר ההכשרה החליט עודד לחזור לשרות פעיל בצבא ויצא במסגרת "האחוזים" - לביה"ס למכי"ם של הנח"ל.

לצופים הצטרף עודד בכחה ה' לגדוד "החרש". עודד בלט מאד בפעילותו בגדוד ומאוחר יותר בהדרכה כאשר היה רשח"ס גלילי. פעילותו בהדרכה הייתה מגוונת ביותר בצורת טיולים, ימי שדה או עלונים רבים שהוציא. בשביעית עבר לגדוד "עין גדי" בשבט "מצדה" עקב התפרקות גדודו ב"מודיעין" ובמסגרת-זו יצא לנח"ל.

כמלחמת ששת הימים שמש כקשר לאחר סימו אח קורס המכים. יחידתו נשלחה לכיבוט מוצבי אום-אל-כחף. עודד בקש מן המג"ד להצטרף לפלוגה ג' כקשר מ"פ בקרב זה נהרג עודד בסביבות הצות מצרור "גורניוב" שפגע בו.

מכתבו האחרון של עורך ל ע.

אי-שם רהוק, 5.6.67

אהובתי,

כשהתחתים רועשים - שותקות המוות. לאו דוקא. לדי רועמים תותחים, ועטי אליך. המטוסים מעלי, הסנקים לפני. ואנחנו כאן. נחים, אוגרים כוחות. עוד מעט - תורנו. משימה קשה - אך בעזרתך, בעזרת כל אלה שדואגים לנו - תעבור בהצלחה.

מענין - לא פוחדים. עכשיו המלחמה ממשיכה. ההודעות ברדיו מענינות אותנו רק בשל הידיעות על המצב בערים. אני דואג לאימי. היא במקום הפחות בטוח, בירושלים.

כשצלצלתי אליך - כבר ידעתי שהמלחמה התחילה. את, דומני, לא ידעת. נשמעת שאננה ובוטחת, מחלוצת קמעה. קצת פחדתי כשהזכרתי לך שאני אוהב אותך, כאילו אלה מילוחיו האחרונות של נידון למוות.

יקירתי, כשנכנסנו לצבא כבר אז אמרנו שבודאי בזמן היותנו בו תפרוץ מלחמה. חשבנו על סוריה - אך הפעם טעינו. מצרים היתה היעד. אני עדיין מאמין שהמלחמה אינה מחויבת המציאות. אני מאמין שאפשר היה למנוע אותה. אני כואב על כל אחד מאתנו שימות - ואפילו אם בשלו ננחל את הנצחון המפואר בהיסטוריה. אומרים שעמוס* פרסם בעיתון מאמר "איך למנוע מלחמה". לא קראתי בו, אך אני מאמין שדעותינו זהות.

אך כל זה שייך לעבר. עכשיו - המלחמה לפנינו, סביבנו. עוד מעט גם מאחורינו. ועכשיו - חורנו לעשות הכל. הכל - בלי יוצא מן הכלל. להקריב כל מה שיש לנו - תמורת הנצחון.

* אחיו של עורך - נפתלי.

כי לנו אסור להפסד. המלחמה היא טפשית - אך ההפסד בה יביא להשמדת ישראל. לכן אנחנו חייבים לנצח.

הרדיו שר שירי מלחמה. איזה שפע!

כל המרשים הגנוזים, כל השירים הסנטימנטליים שהוחבאו במגרות, כל שירי הלכת שהושמעו רק ב"תזמורות כלי נשיפה" פורצים בכל כוחם. עוד מעט נצעד לקצבם. אמנם לא נשמע אותם - אך נזכור אותם.

השמיים בחולים. בלי אף עננה. דומה ואלוהים משתאה לשמוע את התותחים, המקלעים, הרובים. איזו סתירה! שלווה של שמיים לעומת זעם של כלי נשק. ובתווך - אנחנו. מתכוננים - אך בשלווה. הניצחון בכיסנו - זו ההרגשה.

בפינת שיח יושב לו חייל ומנקה את נשקו. מקדיש לניקוי תשומת לב שמעולם לא הקדיש לו. הגרגר שיישאר או לא יישאר בפנים יקבע אם החייל יהיה או ימות.

מוות - עדיין - דבר בלתי נתפס. עד הקורבן הראשון - אין לנו מושג מה זה. כמוהו כהרג - הפרינציפ פשוט: לחיצה על ההדק. אך ההרגשה, המשמעות - תהיינה ברורות לאחר שנהרוג לראשונה, וזה לא רחוק.

אני בודק את המכשיר. בו, בתקינותו, תלוי כל הכח שאני מייצגו. והוא רב. תקין. ואני מקווה שלא יאכזב.

אני מקווה שאת אוספת את מכתבי, כפי שביקשתי, לכשאחזור, ובי נשבעתי: אחזור, רצוני לקרוא בט.

יקירתי - חשבי עלי. אהבני.

נשיקות -

עודדך.

עודד ז"ל

דמותו של עודד ייצגה את הרצון לתרום הרבה, ולהקדיש לא מעט.
כך עשה רבות למען החטיבה והשבט בכלל.

השיגיו של עודד בתחום פעילותו היו רבים ונכרים ודוגמא חשובה לכך
היא - מפעל העלונים, מפעל שלא התקיים בצורה זו בשנתו הראשונה של גדוד כל שהוא
בשבט.

אך בהוצאת העלונים (הלא מעטים) לא היה לו די, ובעזרת המדריכים
הישירים אירגן עוד מפעלים רבים אחרים כמו - חידון תנ"ך מסיבות חנוכה, פורים
ואחרות, והחזיק על הצד הטוב ביותר את החטיבה במשך כל פעילותו בה.

עודד הצליח לגבש את החטיבה, ולהנכה לקראת מסרות התנועה, דבר שהוא
עצמו כתב בעלון השנה לחטיבה "תמשיכו להיות עד גמר ביה"ם התיכון חניכים כה רבים
ותגשימו את מסרת התנועה: אזרחות טובה וחיי עבודה".

כלפינו החניכים גילה עודד יחס חם וחברי, הוא היה אדיב כלפינו ועשה
למענינו רבות. כפי שכתב בעלון שיצא לפני טיול פסח, היה טיול זה, שעליו היה ממונה,
אחד הטיולים היפים וזאת בעיקר הודות למאמצים שהשקיע בארגונו.

בשבט זוכרים את עודד בעיקר בשל חטיבת "גליל" אותה הקים ובראשה עמד.
אנו מקווים שהמותו תהיה דוגמה לראשי גדודים היום כמוהו בשבט.

חברי גדוד "גליל".

יְלָדוֹתַי

אַרְוֵמִי אֶת כָּל יְלָדוֹתַי בְּקַפְסָה,
לֹא הִשְׁאֲרֵמִי דָבָר,
לֹא הוֹתֵרֵמִי מֵאוֹם.

אֶסְפְּתִי אֶת כָּל נְעוּרַי לְחִבְלָה
וְקִשְׂרֵתִים הַיֵּטֵב
לְכָל יֶפְרָדִי.

יְדַעְתִּי שְׁנֵהוּ הַסּוּף, הַנְּתוּק,
וְהַפֶּל יִשְׁכַּח, וְהַפֶּל עוֹד יֵאבֵד,
אֵךְ רָצִיתִי

שֶׁכָּל הַיְלָדוֹת תִּשְׁאָר אַרְוָה וְקִרְוָה,
וְעַל כֵּן אוֹתָהּ בְּקַפְסָה שָׂמֵתִי.

הָיָה שֵׁם מְלִים וְצוּרוֹת
וּפְרָחִים וּנְעֻרוֹת,
וְשִׁירִים וְסִמְלִים.

וְהַפֶּל הָיָה כֹּה חַי וְדוֹקֵר -
אֵךְ יְדַעְתִּי כִּי זֶהוּ הַסּוּף.

וְצִחְתִּמִּי, בְּכִיתִי, עוֹד הַצְּלַחְתִּי לְהַעֲלוֹת
עַל פְּנֵי חֵיוֹךְ מֵאֲנִס -

אָבֵל זֶהוּ הַסּוּף.
תִּמָּה הַיְלָדוֹת.

פחד מפני חפש – מנוס אל הכפיה

רב מן הנדרש ממנו בדיקטורה. כאן עלינו להגיב על כל מאורע בהתאם לטיב המאורע, וכאן עלינו לענות „אמן ואמן“ על מעשיה-שליט. בין כך ובין כך חי האדם בתקופתנו במתח נפשי גבוה. לשם מה עליו להטריד את עצמו בפתרון בעיות נוספות? ! קל לו יותר לתת לשליט לפתור את בעיותיו. השליט התמחה בכך, והאזרח פוטר עצמו מהגות בעניינים שברומו של עולם. ידוע ומובן שהאדם שואף אל הקל יותר וגם אותם אנשים המנסים להיות מקוריים ולא לקבל עליהם דרך מותווית, כלומר – המדענים המחפשים דרכים חדשות, גם הם, ברובם, מצטמצמים בתוך גבולותיהם ואינם דורשים בעייתיות המדינה. הייתי מציע את הקיבוץ כפתרון. שם האדם פטור מדאגות פרנסה וכל-כולו חי בעולם אידיאלי. אך הדבר נורא פי כמה וכמה. מאחר שאין מה שיטריד אותו, הוא (חבר-הקיבוץ) מתרגל להיות פסיבי פרט לכך, הקיבוץ במהותו רהייה מנוס מן החופש. ולכן כאן אני מרים ידי ומודה: אין לי פתרון לבעייה זו.

אפשרות שלישית לתשובה לבעייתנו (מה מביא את האדם לשאוף לדיקטורה) נוכל למצוא בטענה כי האדם מפחד מפני חופש. דבר זה נאמר במיוחד לגבי המבוגרים שבינינו. טבעי הדבר שהאזרח הבריטי, למשל, ישווה את הזמן, בו היה נער, את מעשיו ומחשבותיו לאלה של נערי-הדימוקרטיה, ואז טבעי הדבר שהאדם יפחד מתוצאות הדימוקרטיה! החופש, כך יטען, מביא לשאיפה, לפורקן רב עוד יותר. האדם ממיר את החופש הרעיוני בפורקן גופני.

דומני, שהחינוך הוא פתרון גם לכך. על-ידי חינוך מתאים לא תהיה ההמרה שעליה דברתי לעיל, ולפיכך לא יהיה ממה לחשוש.

ולסיום נשאלת השאלה: אם באמת כל מה שציינתי לעיל נכון הוא – לשם מה, בכלל, דימוקרטיה לאדם? האם אין הדיקטורה פתרון לכל אלה?

לא אשיב על השאלה על-ידי ציון מעלות-הדימוקרטיה. רק אחת אומר: הדימוקרטיה מבדילה את האדם מהחיה, בכך שהיא עושה אותו ליצור חושב ולא לאחד בתוך עדר, ואפילו היתה זו מעלתה היחידה – יש לשמור על הדימוקרטיה ולנצרה מכל רע.

לסיכום: רק על-ידי חינוך מתאים לא תקומנה עוד דיקטטורות, לא תהיינה עוד בחירות בהשתתפות 50% מהאוכלוסיה, לא יהיה עוד אדם פסיבי וטיפש (חד הם!). רק בעזרת הוראה יהפוך האדם לטוב יותר. חינוך האדם והווייתו, הם שיקבעו את תודעתו, ואותה תודעה של רצון לחופש תביא את העולם למדרגה מושלמת יותר.

לפני כשנה קמה סערה בארץ. מוסדות געשו ורעשו. דומה כי מוסדות הארץ התמוטטו. כל כך למה? בשל מאמר סם „מעריב“, על-פי מחקר שנעשה באוניברסיטה, בו כי רובו של הנוער מעדיף דיקטטורה על דימוקרטיה. עוד: רובו היה מעדיף שיקום איש חזק ויתפוס את השלטון יהורוע!

מהפולמוס שהתעורר לאחר פירסום מסקנות החוקרים ר כי אין הדבר אפייני לישראל. אדרבא! בעולם ה„חפשי“ מ מפני החופש גדול מאשר במדינתנו הצעירה, שאין לה מסורת עתיקה או שלטון דימוקרטי רב-שנים – וגם נה הדימוקרטי אינו דימוקרטי די-צרכו.

משאלים דומים שנערכו בקרב הנוער בארצות אחרות כי הדבר נכון גם לגביו. יש שאמרו כי ארצות הדיקטטורה אית הן דוגמא לרצון העם בדיקטטורה. מדינות-אפריקה, קומן הפכו מדינות משטרה, לא הותירו שארית של ספק. הדימוקרטיה נמאסה!

נשאלת השאלה: מדוע? את התשובה לדעות אלה עלינו ש קודם כל באדם עצמו.

אפשרות ראשונה היא שהאדם אינו יכול לחיות בחופש! וע, אין הוא מבוגר לשם כך די הצורך. תשאלו: מה לבגרות מוקרטיה?

לדעתי, כאן שורש-הרע. דימוקרטיה אינה הליכה לבחירות לת פתק לתוך הקלפי – (זאת יכול לעשות גם סלאח שבת). הליכה לבחירות תובעת שהבחור יהיה מבוגר גם – ובעיקר כדי שיוכל להשתתף באופן פעיל בפרק הזמן שבין הטלת אחד למשנהו. האזרח במדינה הדימוקרטית חייב לדעת להגיב, על מה להגיב ומתי להגיב על מעשי-השליט, כי נות פוליטית היא הצעד האחרון לפני דיקטטורה. על העם זוב ולבקר כל מעשה של השליט – ורק כך הוא יוכל יב את השליט לחשוב על מעשהו.

כיצד יובא האדם לידי בגרות מספיקה כדי לחיות בחופש? להגיד כי הזמן יעשה את שלו. תפקיד זה מוטל על מחנכי-ז. אין בכוונתי כאן לגעת בפרטים טכניים ולאמר כיצד על רה לחנך את תלמידו. אסתפק בכך שאציין כי עליו להסביר למידים (באופן ישיר ובאופן עקיף) את מעלות הדימוקרטיה מת מגרעות הדיקטטורה, את הצורך בחופש למען שלטון: יותר, למען יצירת אדם מושלם יותר. רק זו הדרך לחנך דור-העתיד.

אפשרות שנייה היא חוסר רצונו של האדם לחיות בחופש. בר מובן. המאמץ האינטלקטואלי הנדרש מאדם בדימוקרטיה

חֶק הַהִתְיַשְׁנוּת לְפִשְׁעֵי הַנְּאֻצִים

צודקים הגרמנים: פשעים בעת מלחמה אינם תופסים על פי הקריטריון הרגיל. כל המדינות, ואף המוסריות ביותר, מתירות רצח בשעת-מלחמה. הנסיבות הן ההופכות את הרוצח, ברהענשי, להורג, שאין העונש חל עליו. על-כן אין גרמניה מעמידה למשפט את החיילים שנלחמו באמריקאים, בבריטים, ברוסים ובצרפתים. אך האם גם הנשים והטף היהודים נלחמו? וכל אותם שלא אחזו בנשק — האם גם הם היו "בשעת מלחמה" ולכן מותר היה להרגם?! ואין אני מדבר על צורות ההריגה!

על כן פשעים בעת מלחמה — קריטריון שונה להם. אך גם למלחמה חוקים משלה, וגם לקרב ציוויים משלו. על אחת כמה וכמה אם המדובר הוא בפשעים כנגד אוכלוסיה שאינה לוחמת, לכן אין מקום לטענה מעין זו.

ולנקודה נוספת של הגרמנים כי מטרת-העונש כבר הושגה — זו הטענה הכבדה מכל והראויה להישפט בשיקול רציני. משום כך אסטה לרגע מהנושא כדי לברר מה הן מטרותיו של העונש. אני מוצא בו שלוש מטרות: אחת אמוציונלית — הנקמה. זוהי המטרה הפרימיטיבית ביותר, אך, לצערי, גם העיקרית; שנייה — הרתעת החברה, למען יראו ויראו; שלישית — החזרת הפושע למוטב.

הנקמה לא הושגה. אמר כבר ביאליק: "נקמה כזאת — נקמת דם ילד קטן — עוד לא ברא השם!". לנקמה אין שיעור. גם ברצח ששה מליונים גרמנים לא נקום. זוהי נקמה שאי אפשר לתפסה לא באיכות ולא בכמות. הרצון הפרימיטיבי המונחה על-ידי הרגש, לנקום בפושע, לא ינוח עד אשר יכלו הרוצחים מן הארץ.

החברה לא נרתעה מהעונשים. עדיין קמים אירגונים נאצים ברחבי-העולם. עדיין מופיעים צלבי-קרס על קירות בתי-כנסת. האנטישמיות עדיין אהודה על הרוב, אף כי הם משלמים מס-שפתיים על-ידי דיבורים כנגדה. היהודים עדיין מיעוט שנוא בכל הארצות. היודופוביה לא נעלמה. העונשים גם לא יסלקוה — אך, אולי, יפחידו את האנשים. וכך נוכל להיות בלי פחד שיקום היטלר חדש, אשר שוב יצליח לרכז סביבו מליוני אנשים שכל רצונם הוא להרוג.

ולבסוף, אפשר להחזיר פושע למוטב. אפשר להחזיר אדם למוטב. אך לא כן חיה! אותה אפשר, לכל היותר, לאלף. גם אז, כשאין עליה פיקוח, היא חוזרת לסורה. לכן אי-אפשר להביא את הגרמנים להכרה שאכן חטאו. רק פיקוח מתמיד, או עונש מוות, יכול למנעם מלחזור על מעשם.

דומני, כי סתרת את טענות-הגרמנים. יודע אני שנכשלת בהפרדת הרגש והשכל — אך הדבר בלתי אפשרי. הרגש ממלא את החלל שהשכל אינו יכול לתפוס.

מאי 1945. מלחמת-העולם השנייה נסתיימה. אירופה הרוסה. שלושה-עשר מליון קרבנות נפלו בה — ולעם היהודי אבד שלישי מבניו.

וכעבור עשרים שנה, במאי 1965, גרמניה פורחת. אירופה משוקמת. פשעי-הנאצים נדחקים לקרן-זווית. דומה והמוח האנושי עדיין אינו מאמין כי הדבר אמנם קרה — סיוט שהאדם רוצה לשכחו. משאלי דעת-הקהל מוכיחים כי רובה של גרמניה רוצה בסיום המשפטים נגד הפושעים הנאצים. גם הם, הגרמנים, רוצים להיות עם נורמלי...

על כן מנסים אנשי-גרמניה להכליל את פשעי-הנאצים במסגרת של פשעים רגילים ועל האחרונים, כידוע, חלה ההתיישנות. אחרי עשרים שנה ניתן לרוצח לחיות כאחד האדם, בלי חשש שהחוק ישים ידו עליו.

דעת הקהל מתעוררת בחלקה. מחאות נשלחות לגרמניה, ובשל לחץ זה היא דוחה את תחילת חוק-ההתיישנות לארבע וחצי שנים נוספות, עד 31 בדצמבר 1970. הנמקתה עמה: לא, חס וחלילה, שהפשעים היו כל כך נוראים שאין עליהם כפרה. הסיבה היא טכנית: אי-אפשר היה, עד 1950, לשפוט את הפושעים.

המתנגדים לדחיית חוק-ההתיישנות מביאים שלוש טענות עיקריות. ראשית: גרמניה מדינה ריבונית היא ולה הזכות הבלעדית לקבוע את חוקיה. שנית: פשעים תוך כדי מלחמה אינם תופסים כפשעים שלא בשעת-מלחמה; חייל ההורג את אויבו במלחמה אינו מובא לדין. זה חוק-הקרב — כל דאלים גבר! שלישית: מטרת-העונש כבר הושגה וההארכה לא תוסיף ולא כלום.

אם כי קשה הדבר, אנסה להתעלם מן הרגש ולגשת לטענות באופן שכלתני.

אכן, גרמניה היא מדינה ריבונית. זכותה לקבוע מי ייענש, על מה ייענש ומה יהיה העונש. הכל נכון — כל עוד המדובר הוא בפשע שעושה גרמני לבן-עמו. ירצו הגרמנים להרוג את עצמם — ניחא; אין הדבר מעניינה של שום מדינה. אך אם קמים הגרמנים ורוצחים בלא מלחמה אזרחים חפים מפשע של מדינות אחרות; ואם הם מגיעים לכדי פשעים שאין המוח מסוגל להשיגם — כגון שריפת בני-אדם, עשיית סבון משומן-אדם, ביצוע ניסויים רפואיים בגופות-אנוש — אזי אין לגרמניה ריבונות על פשעיה. אלה חדלו להיות פשעים רגילים — אלה הם פשעים נגד האנושות. פשעים אלה הביאו לאבירת דור שלם ולהולדת שלאחריו במצב בלתי-שפוי, כי הפסיכולוגים טוענים כי גם בדרך הצעיר ניכרים רישומיה של מלחמת-העולם השנייה. זכותה ואף חובתה של כל מדינה הן לקום ולזעוק כנגד אותם מעשים אלא-אנושיים (או, כדברי גרמניה דאז, על-אנושיים). על כן, טענה זו נופלת.

בְּלִיל מְאָרֵב

את עיניו על דודיק, שנתפרסם בהתנגדותו לדברי דוב אלא שהפעם שתק משום-מה.

הם הגיעו למקומם הרגיל, ושם טענו את נשקם, פרשו מעיליהם על הקרקע, פיתחו חגורותיהם ושכבו על הארץ. לאחר-מכן כיוון איש איש את רובהו לכיוונו, הניזו אבן פה ושם שלחצה מתחתם והחלו בשתיקה הארוכה שהיו צריכים להמשיך בה עד שיסתלקו משם בבוקר המחרת.

חשיכה כבר כיסתה את הואדי הצר. הזית הסב שעמד ערירי כלא מן העולם הזה, הניע בדיו עם הרוח. יללת-תן הקפאיה לרגע את האוויר, אך גוועה ועמה נדם סימן-החיים האחרון.

דודיק נלחם בשינה שרצתה להשתלט עליו. הוא ידע שהקושי העיקרי הוא להיות ער עד עלות השחר; אחר-כך הכל מסתדר. שלא במתכוון נגעה רגלו בזו של רמי, שהעיף לעברו מבט שואל, ודודיק אותה לו בידו כאומר שהכל כשורה. הוא הרחרר אותה שעה בשבוע שנותר לו עד שיחרורו מהצבא, וחשב אם יציע או לא להתחתן או שיקדים וילמד באוניברסיטה ורק לכשיתבסס ויוכל לפרנסה בנקל ישאנה. דמותה התמירה עלתה לפניו, ואז נזכר בעיניה האוהבות, הדואגות והכואבות כשעזב את ביתה לאחרונה. כבר חמש שנים עברו מיום שהכיר אותה ועדיין הוא אוהבה. אכן, קשה היה לחיות שנתיים כשפגישות של שבת, וגם אלו בלתי-קבועות, היו הרגעים היחידים בהם ראו איש את רעותו. הוא זכר אותם מכתבי-אהבה ארוכים שכתב לה מהבסיס, ואת אלה הקצרצרים («אני חי, אוכל חול, לא ישן, ובעיקר — אוהב אותך ומקווה לראותך בשבת») שהריץ אליה בהיותו באימונים בנגב הרחוק. אז הרגיש יותר מן הרגיל עד כמה הוא זקוק לה. הוא נעצב רגע בהיזכרו כמה רבו עד שהסכימה לעזוב את הקיבוץ — ועדיין לא השלימה עם צעדה זה, לא משום רעיונות שמשכוה לגור שם, אלא בשל אמה שרצתה בקרבתה. ואילו הוא סלד מן הקיבוץ. אולי משום שהיה זה בלתי-מובן לו, וככל דבר זר — גם מפחיד. אולי חשש מאהבתה אליו, פן תחצה... אך הנה כבר קרן ראשונה של ירח נשלחה מבינות העננים ובוהירות סקרה את האדמה, כאדם בבואו למקום חדש. שוב אסף הסהר את קרניו, ששלח לרגל את הארץ, אך מיד יצא במלוא הודו כשהוא חוצה את הגושים השחורים ששטו בשמיים.

דודיק החזיק את משקפתו בידו והסתכל בעד עדשותיה אל הירח. תמיד דומה היה לו שגילה שם פנים חדשות. שוב רצה לישון וראשו צנח מעט, אך נעצר בפתאומיות כדבורה הנתקלת בשמשת-החלון תוך כדי מעופה. נדמה היה לו שראה תנועה; אז ריכז מבטו ככל שיכול — והביט שוב. הוא נטה לראות בכל ענף מסתנן הבא לתבל בביתו. רחשי-הלילה הגבירו את עירנותו. ואז ראה את הדמות המתקרבת.

את נשקו נטל בידו ובעט בעדינות בקצות-רגליהם של חבריו. הללו זקפו ראשיהם בבהלה ודודיק הצביע לעבר הקהל.

השמש עוד לא נסתלקה לגמרי כאשר התניע דודיק את הקומנדקר. המכונית סירבה לפעול. דודו לחץ שנית על המתנע ואז קירטעה המכונית לפנים, וכל נוסעיה חיבקו זה את זה.

«דחילק», אמר דובי; «תן לי עוד כמה שנים לחיות». דודיק פלט קללה ולחץ ביתר עוז על דוושת-הבנזין. הדרך היתה בוצית, עיסה חומה ומאימת, שדומה ורצתה לבלוע לתוכה את המכונית על יושביה.

קרני-החמה האחרונות צבעו את השמים סגול, אשר טיפת וורוד לא נסתננה לתוכו. השמש היתה חרפית וקרה ואפילו עידוד לא היה בה. גושי עננים שחורים כיסו את המזרח וחדשים ניראו מתקרבים.

«ירד גשם», המהם דוב, ספק לעצמו ספק לאחרים. «כבר נדפקנו אתמול. עוד שלושה ימים ואנחנו מתעופפים», השיב לו רמי.

«שתוק יא אבו-זקן! רק אתה מביא עלינו כל רע שבעולם». את מילותיו האחרונות השמיע אברהם בצעקה, כי הרעם החרישם.

הקומנדקר המשיך ועלה על דרך סלעית, כשהוא מקפץ לימין ולשמאל כמנסה לברור לעצמו את הדרך הישר, רומס תחת גלגליו קמשונים שצמחו. לפתע הגביר מהירותו ועבר בדהרה על גופת התן שדוב ירה בו יומיים קודם-לכן. קולו של דוב עלה באזניו של דודיק, אחרי שריטש את בטן התן בצרור ארוך. הוא הוסיף ונעץ בו כדוריו ושמה כשראה את דודיק מקיא: «ילדה אתה, לא גבר!» כשנזכר במלים שיחרר את מחשבותיו מסוגרן ובלא להרגיש סטה מהנתיב ועלה על שדה שעופד לפנים, אך זה שנים שהזונח ובעליו הערביים עקרו לאי-שם, ועתה סחיש כבר צמח בו. שוב היה זה דוב שעוררו בהסיבו תשומת-לבו לדרך.

הם עברו ליד כפרם של הערביים, וכמו בכל יום הירחר דודיק גם עתה: האם נטשו את ביתם מרצונם, או שמא נעזרו בכדורים שחלפו לידם והדריכום בכיוון הגבול? הם המשיכו בנסיעתם לאורך השלוחה שקצת הצפינה, קצת פנתה מזרחה, כחוככת בדעתה. הגיעו לעיקול שכבר היו רגילים בו, ונעצו ידיהם בכסאות לבל יפלו. הם חתכו ימינה עד שבאו למקום-מסתור; אז נעצרו והחנו את המכונית, קפצו מתוכה, אספו שברי קוצים ודרדרים והניחום עליה לבל תגלה אותה עין-זר. כיוון שכבר החשיך פסעו דוממים לעבר הנאדי. עורב שחור, רחבי-כנפיים, ליווה אותם מעל, אך נסוג בראותו אותם מתקרבים אל הגבול.

«כרגיל לא יארע כלום גם הלילה», אמר דוב. «בכלל אין הם יודעים היכן להציב מארבים. מצאו להם ואדי שאין בינו ובין העולם החיצון ולא כלום, והחליטו שדווקא כאן יעברו החבלנים. לכן אנו נמצאים בחור העלוב הזה כבר עשרה ימים». כשסיים, תר במבטו לראות אם יש מתנגד לדעתו, והשהה

הכ
הו
דו
לג
אי
ה
וו
נו
וז
כ
א
-
ח
ד
ד
ד
נ
ו
י
י

באמצע. הוא התנודד מעט, ניסה שוב להרים ידיו כאילו בכך תבוא לו הישועה; ואז, מבלי להוציא הגה, נפל חרש. דוב קפץ לעברו, לאחר ששרק לרמי:

„חפה עלי!”

הפצוע שכב על האדמה, גונח חרישית. דמו, שקלח אט-אט, הרטיב את העפר. דודיק נזכר בשחיטת הפר שראה בקיבוץ. גם מפי החיה לא נפלט הגה והיא נכנעה חרש למאכלת.

דוב הפנה את נשקו אל השוכב. הירח כאילו הגביר לפתע את אורו. הפצוע לחש משהו, ולדודיק נדמה ששמע את השם „נדיה!” ואז נזכר באֵלה. הפצוע התרומם בכבדות. גם הפר עוד זקף ראשו פעם בטרם מת. האומלל לא יכול היה לשאת בכאב — וצנח שוב. הפעם נשמעה היטב זעקת „נדיה” שבפיו. דוב כיוון אל הערבי.

— כמו התן — חשב דודיק; — גם בתן ירה דוב אחרי שנפצע, ואף הוסיף לאחר שכבר מת. אני שונא אותו — אמר בלבו — כי רוצח הוא. דודיק נטל את תת-המקלע.

„אם תירה בו, אהרוג אותך!”

דוב הביט בו מופתע, צחק ולחץ על ההדק.

קולות-הירי לא היו מלווים במלים.

הירח נסוג שוב אל בין העננים הכבדים, מלאי-הגשם. העטלף עף ודאה לתוך האפלה. שחור ומאיים היה הלילה.

הם נענו לאות שראוהו ושיפרו עמדתם, תוך כדי תנועה זהירה. הוציאו את הרימונים ופתחו את ניצרות הרובים. ושוב שכבו דוממים.

בתנועות-ידיו הסביר דובי את אשר עליהם לעשות: לכשיתקרב הזר הוא ישאל לזהותו. רמי יאבטח אותו כשיגש אליו יחד עם דודיק. אברהם יהא מוכן עם אקדח התאורה. המשקפת עברה מיד אל יד. קשה היה לראות את הדמות הקרבה ורק תנועותיה הסגירות.

עטלף הסתחרר מעל ראשיהם והם חששו לירידתו; באפלה נראה כה שחור וחורש-רעות. הקור חדר אל מתחת לבגדיהם וחל לאורך גוּם. העטלף הנמיך מעופו, שלח קרני-ראדאר מגששות ונחת על הסלע שלידם. דודיק הירחר בפרס שיקבל אם יתפוס את המסתנן חי; עשרה ימי חופשה. מצחיק! — חשב — עוד שבוע עלי לשרת ואצטרך לדחוס לתוכי עשרה ימי-חירות. מילא, אוותר להם על שלושת הימים ובלבד שאצא מן החור הזה!

האויב קרב והיה עתה כבר במרחק-ראייה סביר. הם הסתכלו בו, תרו אחרי נשק שאולי הוא נושא עמו, אך לא הצליחו לגלות דבר. הוא הלך בצעדים זהירים, חוששים. כשהגיע לעיקול הדרך שלפניהם פנה לעברם והם ראו פנים רכים צעירים ושחומים. עוד פסיעות מספר עבר, וכשהגיע למרחק-קפיצה קרע קולו של דוב את הלילה: „עצור!” הלה קפא, ניסה להרים ידיו, אך צרורו של דוב הפסיק את התנועה